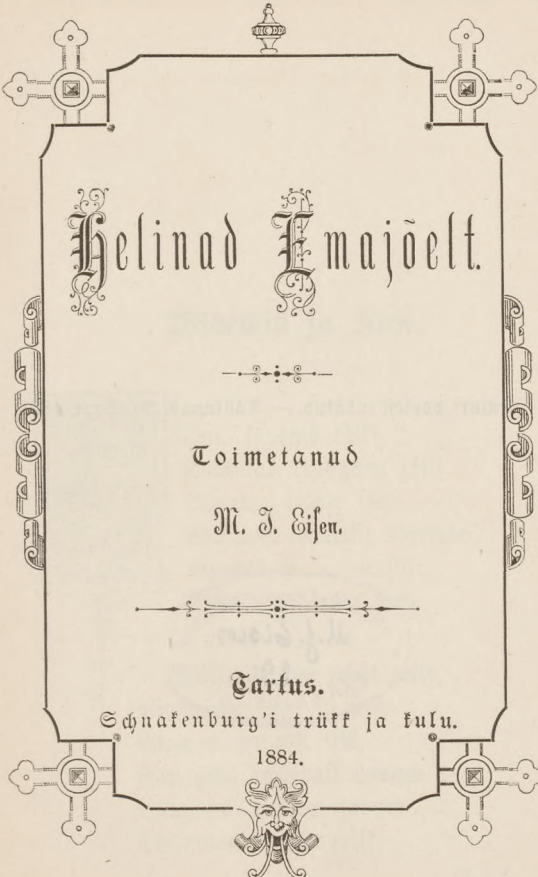

Helinad I majõelt.

Toimetanud

M. J. Eisen.

Tartus.

Schnakenburg'i trükk ja kulu.

1884.

Zensuri poolest lubatud. — Tallinnas, 30 Sept. 1883.

Widewik ja Kuu.

äikene lõpetab käiki,
Kustutab kuldawat läiki,
Uinuma Ukule läeb.
Widewik waariku warjult
Kiputab jõeale marjult,
Nasale vaatama jäeb.

Waikinud wee wool wile,
Pinda on selge ja file,
Piigu ei ainuski tilk.
Kuu oma hõbedast hoonel
Hiilgawal heledal joonel
Heljumas wetela wilk.

Silmates kaunimat neitsit,
Keda ta filmad ehk leidsid,
Unustab ilmas kõik Kuu;
Jhates waadata hoolet
Ringub ta jõkke kui noolet:
Rigi nii filmad ja suu.

Betesse kuu ju liiga
Waadanud Widewik piiga,
Jhadest täidetud hing.
Veegid, need sundwad end kastma,
Suud alla aasalta astma
Wette, kus hõbedast ring.

Kuu enam aega ei wiida,
Põhjaga ühte end liida,
Ülesse sõudma ta fiir.
Widewik wasta tall wilgub,
Kuu tema filmasse pilgub:
Wäike neil waatmise piir.

Saladust jutusse heites,
Huulesid huultele peites
Wiibib nii õnnelik paar,
Kuu kunni wiimati märkab:
Loodus ju uueste ärkab,
Kumendab taewane kaar.

„Tule mu kaasa, ma palun,
„Kullase kambri su talun,
„Nägušam neidude seast!
„Kümned ma kingin sull kuued
„Sajanded sõled, kõik uued,
„Ehin su tallani peast!”

„„Ütle, kes kaitseb mu karjad,
„„Ütle, kes maitseb mu marjad,
„„Kõnniks su kambri ma siit?
„„Varas, see võtaks mu karjad,
„„Karjus, see katkaks mu marjad,
„„Pahandaks pühamat hiit!

„„Tule sa tuttavast tuast
„„Waatama jöest ja juast,
„„Kussa su nägušam neid!
„„Ühesa õhtuid siis wiitkem,
„„Mooruse kenadust kiitkem:
„„Võbušam armul see leid!””

Koit ja Sämarik.

as kuuled, kudas kaasik kajab,
Kuis lepiß laskub, lusti ajab,
Nüüd tuhatkordsel kõlal?
Üks „ööpiß, ööpiß!“ kostab ainu,
Kui tahaks ette anda lainu
Ja maksu kätte wõlal.

Kus olid ööpiß tuima talwe,
Kus siis, kui wilja wiidi salwe,
Kus siis, kui löödi heina?
Nüüd kewadisel öiekuudel
Sa ainult laulad lusti puudel
Ja muljud muret, leina.

Üks tea, kewadel on ainul
Kõikfugu armu lilli wainul
Ja armu heali õhus.
Mull Wana-islalt kallis kohus,
Et hõiskan ofsal rõõsas rõhus,
Mis armul' südant rõhus.

Ma lennand läbi maad ja riigid
Ja näinud mitme rahwa liigid
Ja elujärke mõnda,
Ei siiski Hämarikku, Koitu
Ma näinud kandwat armu loitu,
Ei armu õitswat nõnda.

Siin alles Taadi esitual
Ja Taadi oma lahkkel lual
Taa leian, mis mu iha:
Siin Hämarik end Koidul ehib,
Siin Koit tall armul wasta lehib,
Kuis käsib õige koha.

Mad aasta oodand aega pikka,
Mill leiaks õilme wälja rikka
Ja ööde wäe wäikse.
Nüüd fewade neil täitnud oodet
Ja kannud kätte ammu loodet,
Neil toonud armu päikse.

Nüüd päikse wasta õhtu armul
Läeb Hämarik seal kikiwarwul
Ja wiib ta une hoida.
Ta ette waates puhub tule,
Et tüli tall ei tunglast tule,
Ei kahju kaswu toida.

Kuid waewalt lõppu päewa walgel,
Kui Koit see astub punapalgel
Ju Hämariku juurde.
Ta tahab päifest uuest' süüta,
Et pime kewadet ei tüüta,
Ei läe ka laande juurde.

Müüd armastajail teelt on tõkfed,
Müüd silmist loitwad armu lõkfed,
Müüd armul huuled hüüdwad!
Ring mõlemad seal ilma laela
Üks teisel langwad armul kaela
Ja armu maitsta püüdwad.

Nii kiirest' öö neil jenni kulub
Kui hommiku nad ühest sulub
Ja loit ei enam sirku.
Koit süütab jälle päewaratta
Ja katsub öösid jälgi matta
Ja äratada wirku.

Oh! Taat küll neile annab luba,
Et ehitaksid oma tuba,
Ei siiski seda ihka.

„Me tahme olla peig ja mõrsja,
„Ses põlwes arm on aina wõrsja!
„Muud enam me ei ihka!“

Neil kahel hõiskan nii kui jaksu
Ja saadan laanest laulu laksu
Neil rõõmuks armu nimel.
Oh ärka, kell weel lämme süda
Ka armul', armul' jeda mööda
Ja hõiska armu imel!

Ismarise warandused.

Nagu Wanemuise kandli helinast ärganud,
Mii Kungla kuninga linn kõik jalul,
Nagu oleksid Wanemuist ennaist märkanud,
Mii waatawad rahwas tanawal, talul,
Kunni Uku hiiele hakkawad lõikama,
Selminejate auustuseks hõiskamist hõikama.

Gel kuningas kõnnib, kell inimese igasid,
Kes tarkuses wõidab kõik wiie wõrra,
Kes ilma headusi, ilma wigasid
On näinud enam kui ühe korra.

Tema järel kolm meest nägusas nooruses,
Kes tugewad jõuus ja kiidetud wooruses.

Iserahvast igaüks nendest walitseb,
Iserahwa asemel igaüks sammub,
Üks Wirulas, teine Soomes talitseb
Ja kolmas Kungla küngastel sammub,
Kõik üksteist südamest armastawat teavad
Ja üksteist ustawaks wennaaks peawad.

Ju kuningas jõudnud Uku hiiele,
Kus preester tulijail hüüab terwist,
Ja hiies pannakse kõigele wiiele
Pähä pärjad ja hõisatakse tammiku serwist
Ja wiiaakse igamees istuma järjele
Ja lauldakse kiitust peale ja värjele.

Aga kuningas keelab hõiskamist sagedat
Ja preestrit hārgi tuua käsšib
Ja silmitseb lähedat ümmargust lagedat
Ja kāe waibasta wabaks māsšib
Ja pūisti tõuseb ja ajab end sirgele
Ja lausub ja kuulates jäewad kõik wirgele:

„Kui Ilmarine lahkus Kungla padadest,

„Siis minekul mälestuse märkisid tagus,

„Siia hiide nad kandis rahwaste radadest

„Ja kõrwu mull kõlas ta heli magus:

„„Siia matan üheksa warandust murule

„„Nõnda kauaks kui minek neil eluturule.

„„Kui maa jäeb kitsaks kolmele pojale

„„Ja igamees muretsseb uue asu,

„„Dee lõpetust warade seisule sojale

„„Ja läkita saatma maailma nad kasu,

„„Siia pojad siis kutsu kokku hõimule

„„Ja teata oma tarkust nende wõimule.

„„Kõlm kingitust igale ühele tagunud
„„Ma mälestuseks olen peaaegu kõik kullast;
„„Kui mure nad hooljaste ära on wagnud,
„„Küll leiawad kingid ülesse mullast.
„„Nende järele poegadel tulewik pühendud,
„„Kudas käsi neil käib, kui pole ühendud.““ —

„Käes aeg, kus endine kodu ununud
„Teil, pojad, teist igaüks lahku lõõnud,
„Te uuele kodule katukse pununud
„Ja uues kodus leiba ju sõõnud;
„Sellepärast nüüd künde kingid ülesse
„Ja waatke, mis tulewik toob teile sülesse!
„Et tule ja aja, Wirula, wagusid
„Kõige esmalte warandust warjawal murul
„Ja otsi, mis Ilmarise käed tagusid
„Su elule osaks maailma turul.
„Ea esimene töödes ja tegudes alati,
„Siis esmalt ka waata, mis walmis sull walati!“

Ju preester on härjad kõwaste sidunud
Ette adrale algawa kündmise tarwis,
Need härjad, kes pole weel wedamises sidunud
Ega iialgi tunnud iket jarwis.
Neid Wirula harjutades wähä jalutab
Ja julgeste künnile edasi talutab.

Ja wagude järele wagusid sigineb
Ju nähtawaks Wirula nobedast tehist;
Pea lõpetus kündmise murule ligineb,
Aga näha weel pole warandust mehist,
Nii wäga kui kündjal silmad ka pilgunwad,
Ges adral üksinda kiwiksed wilgunwad.

Seal forraga ader wedades wäriſeb
Ja kündja seisatab, waatab ja kuulab:
Kulbader kiindudest lahti käriſeb,
Maapinnale tõuseb ja tolmust end tuulab
Ja naeratab wasta nii hellaste, armaste,
Nagu ametisse tahaks astuda warmaste.

Uuest' fihutab Wirula hārgi agaraid
Ja nõuab teistki Ilmarise andi,
Uuest' jūnnitab kōweraid wagude ſagaraid
Ja otsib, mis pērmu puhkama pandi.

Kuldkannel āfiste kauniste kōliſeb
Ja wagude harjal õrnaste heliſeb,

Weel edasi wagudes ader kōriſeb,
Üles fullase katkise ikke tustib.

Teine ots aga roostest aiwa nōriſeb
Ja raudſeks end waatajal tunnistada lustib.

Siis wiib aga preester hārjad puhkele
Ja kuningas ſeletab Wirulale uhkele:

„Kuldader sinul on mõnuisam warandus,
„Mis kätte said ja kuumasest künnist;
„Sinu elujärje õnnelik parandus
„Sull tuleb adrade, jahkade sünnist.
„Sull põllumehe põlwes õnnistus asumas,
„Sull põllutöös taewane tulewik kasumas!“

„Kuldkandlil, kelle ja teiseks tabanud,
„Niisamati tähendused kaunid ja kallid.
„Sull Wanemuine laulude aida awanud,
„Kust wõtta wõiwad su noored ja hallid.
„Sa lauludes finnitad tugewa, nõrgema,
„Saad lauludes alati aseme kõrgema.

„Jse tähendust kuulutan ometi ikkele,
„Mida lõhestand keskelt imelik pragu:
„See wiib su õnne ajuti rikkele,
„Et elust ei tunne ja õiget magu,
„Kunni wägewam wiimaks wiletjust lõpetab,
„Dtsa pöörab ja waSta tegema õpetab!“ —

Waewalt seletand kuningas Wirulal tähendust,
Kui Soome kinkide künnile kutsub.
Teha püüab see warale kiireste wähendust,
Nii künnab, et jalge all maa üsna mutsub
Ja ajab nii suuri ja sügawaid wagusid,
Et näha ju liiwa ja sawi jagusid.

Kui Soome kändes küllalte higinästand
Ja wagusid ajanud risti ja rästi,
Siis filmab, et ader tall wälja pigistand
Kuldehema, kes rammus ja file hästi.
Wee wagusid paar ja kuldwõrk wõrises
Ja kuldwiits adra ees kiwidel kõrises.

Jä kuningas kinkidest seletust uurides
Niisugusid Soomel lausub sõnu:
„Lehn täheks, et raiendid põletades, juurides
„Ja järja kaswatades elul sull mõnu.
„Sull kari kindla aluse ehitab
„Ja elamise järke kauniste kehitab.
„Aga edasi täheks, et tööks ka kalastus,
„Mäen teiseks kingiks sull wägewa wõrgu;
„Ja kolmandast annab sull tarkust halastus,
„Kui tarkuse wasta ja ise ei tõrgu.
„Need kingid end õnne hallikaks muundawad,
„Need kingid sind õieti edendada suundawad!“ —

Ja kolmandat korda hargi aetakse
Jälle sammuma, tõmmama tugewat rooma,
Ja kiiruse tegemiseks rooska jaetakse
Ja sunnitakse kiiremini mõlemat looma.
Wirk Kungla tuliselt edasi kihutab
Ja warale lähemale järjest' end nihutab.

Kuldtombu põhjast wälja puurinud
On ader ju natukese aja pärast;
Ei palju aega edasi tuurinud,
Kui sätendab film kuldwašara šarast,
Kelle järele mõõk pea waewa lühendab
Ja kinkide kambrit täieste tühendab.

„Ei puuduse pärast võida sind sõidelda!“
Kuldtombust nii kuningas seletust jagab:
„Ei waesusega pruugi sa iial wõidelda,
„See sinu eest jäädawalt peidus magab;
„Nagu kuu ja rikkuses kaugele kumendab,
„Ja riigid oma külluses tumendab.

„Kuldwašargi ei kuuluta õnne wähemat,
„Waid teeb sind Ilmarise armsamaks pojaks,
„Kell pärida annab ametit lähemat,
„Ja talusid muudab kunstide kojaks.
„Sa kõikfugu kunstides suurt tööd soetad
„Ja kindlale põhjale ennast toetad.

„Kuldmõõk aga, õhates ütlen, sijalda
„Kaks tähendust sinule, kallis Kungla!
„Wõib olla, et wõita kõik rahwaid isalda,
„Wõib olla, et puhub su elutungla.
„Kumb tuleb, see jäegu otsuseks Ukule,
„Kellelt saad kord wõtme sellegi lukule!

„Nüüd olete kolm kõi tulewiku tuttawad,
„Nüüd jälle kõndige koju rahus,
„Nüüd teate, mis järjed teil kätte ruttawad
„Üksteisest asudes laial ja lahus.
„Kõik õnnetust Üku teist eemale jalwagu
„Ja heldusel, armul teid alati walwagu!”

J n g w a r.

I.

Ahwardus.

t wäriſe ja kaeba, ja Wiru maa ja rahwas,
Kes waenlaſt wõitma muidu nii agar,
wirik ja wahwas!

Müüd tund on ſinul tulnud, kuſ pead ſaama
orjaks,

Et ränka iket kannaks ja wõeral wara korjaks!

Kolmſada Rootſi laewa ſu randa rutul rühkwad,
Teed ümberringi hoolſaſt' ſu omaſt puhtaſ
pühkwad,

Ei waſta too ſull kaupa, ei rauda ega ſoola,
Nad sõda ſulle toowad, kuſ wäähä werd ei woola!

Ju tüürid Lääne randa nad pöörwad merel puha
Ja nobedaſte täitiwad ſiin terwe laia luha,
Neil taga otſas pära weel luidab laiduſt laidu,
Ges poolſel aga puudub ots waſta maiſid aidu.

Waat, uhkest laewast wette seal lastaks' wilgas
wene,

Kus maale wõeraks sõitmas on ülem esimene
Ja seda nähes tõstwad kõik tuhatfordse kisa
Mis raugema ja lõpma küll laewa lael wisa:

„Dnn sull olgu Jngwar, ja kuningas nii wägew!
„Dnn sulle tulgu Jngwar, mis tarwis, ette nägew!
„Dnn sulle Wiru wõtja ja hoidja wõidurikas!
„Dnn sulle saagis suure ja walitsuses pikas!”

Kui Jngwar sinna jõuab, kus wesi maad ei riitwa,
Ja wenest wälja kantud ju litsub ranna liitwa,
Siis taewa poole tõstab käe üles rusikpihul
Ja waates peetab sammu ja hüüab wande kihul:

„Maa, kelle rannas praegu ma maha pannud talla,
„Mu omaks peab andma kõik oma meelewalla;
„Ta kuulsal rahwal tahan ma paenutada turja
„Ja oma ohjus hoides neil a'ada asjad nurja!

„Nii mitu kymmend korda nad Rootsi randa
riffund,

„Nii mitu kymmend korda mu pealiina tiffund
„Ja kindlad kantsid kautand ja lossid ära lõhkund
„Ja kihelkonde wasta üht lugu waenus õhkund.

„Kus iial merel ilmus üks Rootsiist pärit puri,
„Seal oli seda wõtmas pea Wirulane kuri,
„Kus toodi mulle maksu, ka sealgi riisus killad
„Ja wiis mu hõbe, kulla, mee, loomad, wiljad,
willad.

„Nüüd lugu teiseks läinud, nüüd karistada
jaksan,
„Nüüd Wirul sajawõrra kõik kurja kätte maksan,
„Siit iial elus enam mu laew ei Rootsi oju;
„Teen pealinna süia, jäen süia jäädwalt koju!”

Üks tuhat teise järel nüüd laewast wälja pungib
Ja weneil randa ruttab ja Lääne nurme tungib
Ja walmisteleb warmalt end sõja wasta hästi
Ja täidab juba wainus, mis kuninglikult kästi.

II.

Surm.

Mis kaebawad seal rannal wiiskümmend Rootsi
poega
Ja waatwad argset ümber kõik kurwa,
nukra moega?

Mis koguwad nad kiwa nii palju kofku wareks?
Kas tahawad ju teha neid kuninglikuks tareks?

Jah Jugwar seda täitnud, mis maale tulles
sõnus,

Kui kõrgil meelel arwas, et Wiru wõtta mõnus:
Siin tahab tema olla, ei iialgi siit sõita,
Si waenu wälja wiia, muid maid, muid rah=
waid wõita.

Tall Wiru maa ja rahwas on wäga meele
järel:

Pealinna lasseb teha ta enesel ja perel,
Pealinna, kellel ainult kuus jalga pannaks' pikkust
Ja liiwa, kruusikiwa, — eks pole küllalt rikkust!

Ta tuhandene wägi, kes Wirut tuli neelma
Ja karistama rahwast ja Rootsis rõõwmaist feelma,
See julgest' maasse tungis ja laastas, mis wõis
laasta,
Et kohad jälgi tundsid weel mõne saja aasta.

Pea Wiru wanem kuulis, kui palju Rootsil
haplust,
Wäe kärmest' kofku kutsus ja algas tublit taplust
Ja Wiru wilund mõõgad, need wõtsid wõidu hoogu
Ja niitsid Rootsi maha, et jäiwad lausa loogu.

Ehk Rootsil mehe moodi ka wasta pani taper,
Si aitnud, wapra kõrwa neil wajuš maha waper;
Kes iganeski nuiä neist Wiru wasta kahmas,
See tagasi ei tulnud: surm ohwriks omal ahmas.

Meelt ära heites Jugwar siis ise ette sammus
Ja wapramateist waprad wiis wälja wiimises
rammus,
Kuid hoolimata kõigist sirp needki niidul niitis
Ja langend wende ritta nad ühel wiisil liitis.

Ja wapramate järel ka Jugwar ise langes
Ja wapra mehe surma sai sõdimises kanges.
Kes iganes nüüd wõisid, need lõiwad kofku talwaks,
Et kuningliku keha ehk peastaks, hoiaks, walwaks.

Kui kätte saiwad keha, siis põgenema pistsid,
Wiiskümmend aga veasid, muud Doone tuas istsid!
Need peasnud kallil kehal siin walmistawad hana
Ja leinalaulu lauldes ta juures nutwad kana.

Ja mälestuseks hawal siis teewad kiwiware,
Mis aastasajad lõhku' wõiks ajahammas kare.
Kui tööga walmis, teawad, neil wangi minna waja,
Nad laewest lausa kuulwad ju Wiru hõiskekaja:

„Meil elab alles Uku, kell wägew, kange käsi,
„Kell film ei öölgi uinu, ei walwamisel wäsi!
„Kes rahu meid ei jäta, sell pähä nuhtlust kallab,
„Kas hiljem ehk kas warem, ta pihuks, põrmuks
tallab!“

K i n d e l s i d e.

Mis seiswad Soome, Wiru wäed
Seal rannas ühel meelel?
Mis hõiskehüüd, et kostwad mäed
Kõik wasta tuhat keelel?

Kas ehitama silda
Taat tulnud merele,
Et lüües ühte kilda
Si wahet werele?

Si Taat küll taewast tulnud weel,
Waid ise ühte heitnud
Du suguwendi wenneameel
Ja sugu kofku kõitnud.
Kad ühes sõtta sõitnud
Ja aitnud teine teist,
Kad waenlast ära wõitnud,
Kes kangel jäeb nüüd neist.

Nüüd kuulutamas hõiskehüüd,
Et wendel wõidupidu,
Et alal hoitud püha püüd,
Et sugulusel idu,
Et andmas suguweljed
Nätt teine teisele,
Et ühenduse teljed
Neid kannaks kindlaste.

Seal sammub sõjawäe seast
Maa würst, wäe pealik wälja
Ja tema järel naeste reast
Ta tütar, ilus Hilja.
Ta näitab käega wäele
Ja waiki kõik siis jäeb
Ja ümber waates mäele
Ta meeste poole läeb.

„Et Wiru Olew tule ja!“
Nii hüüab tema hea;
„Meil tarwis saaki jagada,
„Mis suur su wõidu peal.
„Siin hõbe, kuld on lahti
„Ges finul tündrites,
„Sull walida on mahti,
„Mis ihkad iganes!

„„Mu sõber, kallis suguvend,
„„See eest ei fiita jõua,
„„Kuid palun pidada sind end,
„„Ei seda ma ei nõua.
„„Ei kulda ma ei korja,
„„Ta rinnust rahu wiib,
„„Ei hõbedat ma orja,
„„Külm, armuta ta tiiv!
„„Mis aga palgaks anda wõid,
„„On üks, mis minul waja;
„„See kaunim, keda kaasa tõid,
„„Wõiks ehita' mu maja.
„„Kui palka wõtma pean,
„„Siis tütre palun ma,
„„Ta kallima ma tean
„„Kui kulla, hõbedal!”

Ja enne weel kui wastust jaab
Ta astub Hilja ette,
Ja põlwil langeb, kummardab,
Käe wõtab oma kätte.
Ja punastades heidab,
Siis Hilja kaela tall,
Pea tema rinnal peidab,
End annab armsamal.

Ja isa ette ühes nad
Nüüd oma sammud saatwad,
Siin uuest' põlwil langewad,
Ja peale palwel waatwad.

Ja isa: „Digust annud
„Beig sull ma walida;
„Mis arm on kätte kannud,
„See õitsku rõõmuga!”

Nüüd uuest' täidab merd ja maid
Taa tuhatfordne kaja,
Pulm paaril algab sedamaid
Ja kestab mõne aja.
Ja pulmaliste parwe
Läeb Olew mörtsja ees,
Ja puhub waljult sarwe,
Kõik waatab kuulates.

„Nüüd hõiska Soome, Wiru maa,
„Sull jälle on uus sïde,
„Ja ühel wüerstil teisega
„On kõwa, kindel pide.
„Nüüd wajub wendel wahe,
„Kus wangistawad weed,
„Ut silda silmab lahe,
„Ut ühendawat teed.

„„Kell üks on veri soontes,
„„Kell üks on põues waim,
„„Kes üks on püüde joondes
„„Kes üks on Wäinö taim:
„„Kõik seda üheks hoidku,
„„Kuis luues kingiti,
„„Ja wenna armus loitku
„„Maailma otsani!““

Saustu wõim.

Mis maadlewad malewa mäsšawas marus
Seal Bewerini wäljal Wirula wäed?
Mis seisawad sõdijad kõik oma arus
Ja täidawad metsad ja täidawad mäed?
Siin tuhanded teinud enestel telgid,
Seal sadanded kindlaid kantsisid soetand,
Siin kajawad kilpide heledad helgid,
Seal taplejad tublid end tapperil' toetand;
Siis wõetakse wihaga käsile linna,
Et tormiga tungida sisse sinna.

„Maha müürid, maha wastased wägewad wallid,
„Tasa maaga tehkem Bewerini koht!
„Ära riisugem rikkus, ära kiwid kallid,
„Ära kautagem tulewane hädaoht:
„Ära hukakem pojad, ära hukakem isad
„Ja naesed ja neiud wedagem wangi
„Ja jagagem lapsed orjama wiisad,
„Kõiki sundigem kandma alanduskangi,
„Nii makskem waenlastel kätte kurja
„Ja ajagem kõik nende nõuud nurja!“

Ja linnas hirmu ja hädaga heitleb,
Kell iganes tufsumas rinnus hing;
Nii kaua kui Wirula wäljas wõitleb
On linnal ümber rütmata ring.
Ei lasta sealt kedagi abi tooma,
Kättemaksjate küüsiist peastma wabaks,
Ei saa sinna sisse ei vähemat looma,
Nii tihti kui wärawad endid ka awaks.
Kõik linn on ammu hädas ja näljas
Ja surmaga hirmutab waenlane wäljas.

Ju loojas on kõigil lootuse päike
Ja igamees ära on heitmas meelt;
Ei kusagilt paista peasmise päike,
Ei elusta kellegi meelt, ei feelt,
Seal astub, kaenluses kaanel kabe
Üks wanamees wallile sügawas mõttes;
Ta juuksed on walged ja hall ta habe,
Aga filmad tall säravad ettemõttes;
Siis noolte rahes end ära salgab
Ja kandlega laulma ja mängima algab.

Pea kõlawad keeled kui Rõne kärke,
Pea jälle kui Pikri põristaw pauk,
Pea hüüdwad kui lindude hommikune ärge,
Pea kaebawad otsegu kaebaks raud.

Pea kohawad kärmelt kui tuulte tuhin,
Pea kõlisewad pikalt kui kiriku kellalt,
Pea healitsewad waikselt kui wete wuhin,
Pea helisewad otsegu heljule hellalt.

Mis heli iganes awaldab loodus,
Siin kuulda lauliku laulude soodus.

Ta laulab, kuis igawest õnnistust jaetakf',
Kui üks teeb teisele iganes head,
Kuis hea eest unustuse meresse maetakf'
Ka suuremad süüd ja rängemad wead.
Ta laulab, kuis sellel, kes kurja ei taju
Kätte kurjaga tagasi maksmise wihas,
On ootmas ees mõnejugune kasu,
On palk ju andeksandmise ihas.
Ta laulab, kuis armastust sellel eest leida,
Kes halastuse ajal end ära ei peida.

Ta waewalt on kuulnud esimesi sõnu,
Kui Wiruia wäes waiki kõik jäeb;
Kõiki waimustab lauliku mängmise mõnu
Ja laulmine kõigile südamel läeb.
Ühed libiseda maha lasewad ligid
Ega kiwa enam linna ei paiska,
Teised täidawad ambudega kuuwemad kigid,
Enam nooli juhu peal lastes ei raiska,

Rus praegu weel talitses tapperi talgus,
Seal seiswad nüüd sõdijad kuulates salgus.

„Waata Wanemuist!“ hüüab üks jalkude sajast
Ja otsegu kõue kajak ta hüüd:
Kõik kohkuvad sellest kuulutuse kaja
Ja tundwad, kui oleks neid surumas süüd.
Ja korraga algab täielik waikus,
Auu kartuses seiswad kõik pead paljad
Ja waatawad wanameest kõigis paikus
Ja kummardawad malewa mõõgad haljad.
Rus ürikse aja eest tappis weel oda,
Nüüd rahu kui oleks seal püha koda.

Kui wiimati lauliku laulud juikwad
Ja sõrmed puhkawad kandli peal,
Siis luule wõimust kõik otsegu tuiwad
Ja waljuste hüüab pealiku heal:
„Läki koju! Läki koju! Seda taewased joowid
„Meilt nõudwad, kuis tunnistab Wanemuise
näitus.“

„Et lõpegu allahetmise proowid
„Ja jäegu kõik taplus ja jäegu kõik wäitus!
„Kui keegi meist kauem weel tapelda tahaks,
„Wõiks kergeste lugu meil minna pahaks!“

Weel enne kui Beverinis ütski ehk usuks
On liikumas wäljal Wirula leer;
Siin kantatakse kantsid ja raiutakse rusuks,
Seal telfidest laastatakse lageda weer,
Siin parandakse teesid ja sillutakse silda,
Seal koorma kõrwa lautakse koorem,
Siis koguvad sõdijad ühte kilda,
Kõju kõnnib wiibmata wanem ja noorem.
Aga linnas tehakse wallale wäraw
Ja peetakse peasmise pühitsus sõraw.

Kuningas Waldemar ja wanem Susew.

Sörge Kalewi kalmule pannakse püsti
Ristirahwaste risti;
Risti kõrwal, seal tõusewad tornid ja wallid
Suured, kõwad ja hallid.

Terwe Daanlaste wägi see walmistab kantsisid,
Nagu oleks tall järgest' siin tapluse tantsisid,
Nagu igawest' oleks kõik Wiru ta päralt,
Nagu walitseks maad oma wõimuse järalt.

Kullast toolila kuningas Waldemar seistes
Töösid juhatab teistes,
Sätib, käsib ja waatab, et kants saaks kindel
Wana kang'lase rindel.

Selle peal' aga pöörab ta pilkusi müüridelt
Kui ka omakstelt, omakste tublidelt tüüridelt,
Silmas ahneste Wirula rammusaid künde
Ja siis mõttesse jäeb nagu uinuma unde.

Kuna kuningas mõtleb veel, kalmule tuleb
Vanem, Wirula Sulew,
Tahab võerailt, kui võimalik, teada, mispäraft
Tehaks ehitust järaft.

Aga enne kui Sulewil mahiti on küsida,
Kii et nõuu võiks Daani eest salajaks püüda,
Ette tuleb tall kuningas, kuulutab plaani,
Nagu Sulew ju aimanud siia maani:

„Minu finnitab olevat helde ja auusa
„Terwe põhjamaa lausa;
„Terwe wiikingi wägi mu warjule ripub
„Ja mu hõlmasi ripub.
„Oma heldust nüüd Wirulal tahaks ka jagada,
„Et ta õnnessa võiks aina käia ja magada;
„Seda ainult ma enesel meeleheaks tingiks,
„Et mu armulist walitsust wõtate kingiks.“ —

„„Kellel maitseada alati heldust ja headust,
„„Varsti unustab seadust;
„„Kellel õnne nii palju kui sülesse mahtub,
„„Selle armastus jahtub.
„„Kunni rahwad veel wastaste armusid lugewad,
„„Senni kanged nad, osawad, tublid ja tugewad;
„„Wäide tunnistab elu ja eluks ka jõudu,
„„Põli mureta surmale lähemal jõudu!““

„Ära karda, ju waewa nii rohkeste maksan
„Kui ma iialgi jaksan:

„Kanna hoolt, et heidawad rahwas mu alla,
„Sulle annan siis walla.

„Mina ehitan Wirula linnade rängasse,
„Nagu sõlmede tuhanded habrasse lõngasse;

„Sinu omaks ma teen selle linnade karja,
„Sina waata neid, suurenda, walitse, warja.”

„„Küllalt kuningas! Kõik sinu sõnade kulu
„„Sull’ ei too mingit tulu!

„„Sinu meelitus meelt minul teiseks ei kääna
„„Ega õigusest wääna.

„„Kunni isade waim weel poegades pesitab,
„„Senni igamees wabadust kallimaks esitab,

„„Äraandmine Wirulas hirmus ja jäle,
„„Kelle eest on igamees jooksema wäle!”

Uuest’ ihaldab kuningas Sulewil kosta,
Oma nõuusse ta osta;
Uuest’ katjuda kawalust paremat moodu
Kas ka walede söodu:
Aga kuna weel walmistab plaanisiid wõrgule,
Kudas Sulewi tahtmise saaks oma õrgule,
Sulew silmist tall kadunud, läinud sealt ruttu,
Et ei kuulekski kuninga kiusatusjuttu.

Wotele.

Pole päewa ju ratsutab Wotele laant,
Aus põder eest puikab;
Pole korda weel laskmise kaugusel' saand
Kui ajab ja huikab
Mõnda koeri, et wasta tall laan aiwa luikab.

Äkist' waitunud ometi põdral on jookš,
Kui jaht oleks rangel,
Wahib, mõtleb, mis tublimat tulu tall tooks;
Siis aga taa kaugel
Jätab kütü, kell ammugi higi ju laugel.

Uuest' kihutab järele Wotele wõik,
Kui padrikü pesast
Tuleb uus kütt korraga rikkuma kõi,
Kütt edeli wõsast,
Nagu palju neid ilmunud minewast kesast.

Aga enne kui wõeral on jähitud siht,
Ju ragiseb risu,
Karu purustab padrikut, ehk see küll tiht,
Kui kaera ehk nisu,
Kallal wõerale läeb, täis mürdmise isu.

Kohe unustud Wotelel endine määr,
Tall kutsjaks nüüd karu;
Wärsti kihutud ära tall wähike käär,
Kus peab ju aru:
Pistab elukal südame läbi ta taru.

Mõne korra weel wirutes firwega taub
Ta pätstile pähä;
Kuna jedasi pihta tall priskeste laub,
Päts siputab wähä,
Käpad lasewad saagi, ju kärwamist nähä.

„Jial elus ei unusta seda su head!“
Nii wõeras seal wandel.
„Jkka õnnistan sinul su wõietud pead
„Ma kiituse kandel
„Kõnda kuu kui kõnnin ma Jesanda andel!“
„„Mõjal oleksid olnud ja surmala saak,
„„Kes walad siin waenu,
„„Hädas Gestlasel hukatud waenluse haak,

„„Ta heldus ei paenu,
„„Ohus olejal annab ta elule laenu!“

Waewalt Wotelel käänetud wõerale selg,
Kui argduse peitel
Sala tappa sell himustab rõõwmise nälg.
Ta tugewal heitel
Saadab Wotelel tapperi mööda just reitel.

Walgukiirusel ajanud Wotele hoost
Taa tapluse paika;
Kinni haarab seal mõrtsuka tapperi roost,
Võõb katki kui kaika,
Nõnda et seda seppki ei paranda, paika.

„Sini wiletsat elu ei taha mu tuur,
„See olgu sull jäetud;
„Aga riistad sult riisun, su süü nõnda suur;
„Su werega wäetud
„Olgu laan, ole ohwriks siin elajail jäetud!

„Argu ustagu siis ka su edeli keelt,
„Kui suus mee sadu;
„Wasta waritseb warjula õigeltki teelt
„Sult fihwtisem madu,
„Kellel nirišeb hammastest alati kadu!“

Walgjärwe sünd.

Mis särab ja hülgab seal mäe peal mõis
Nii ilusalt ehtes kui nägusam õis?
Miks ruttamas mõisa on rüütlite parw?
Miks kõlamas waljuste sõitjatel sarw?

Kas algamas jälle on werine mäng?
Kas mehi on neelamas mullane fäng?

Ei mitte, ei mitte, siin wõeras on waen,
Ei sunni siin sõdima rüütlite laen.

Siin algamas täna on pidu ja pulm,
Siin rõõmula täna on kõikide fulm.

Kõik wõerad ju koos, kuid preesteri paist
On täitjata tuas, on tühi ja wait.

Seist kattenud peigmehe kannatuslõim,
Kolm sulast, need järele saadab ta wõim.

„Weel enne kui fulunud ära on tund,
Toob preestri ju paigale peigmehe sund.

„Kus wiibinud oled nii kانا ja papp?
„Su potuse tarwis on aeg minul napp!“ —

— „„Si oleks su läwele astund mu jalg,
„„Kui wägise wedand mind poleks su jalk!

„„Su tegu on hirmus! Kes kuulnud, et wend
„„On lihase õega fihlanud end!

„„Si paari ma iialgi panna teid wõi,
„„Nii tõeste kui Jumal maailma mu löi!“ —

— „Eks pappide pajatust ammu ma tea,
„Kui süda neil täis, ei tee muud kui nea,

„Si fiiski su keelmisest lugu ma pea,
„Su lobina järele ennast ei sea.

„Mull luba on annetud ülemalt poolt;
„Ta täidu eest pidada sinul nüüd hoolt!“ —

— „„Kui raha ka paawsti su nõuusse on wõitnd;
„„Mu järele julased asjata sõitnd!

„Weel korra ma manitsen ameti poolt:
„Et hoia ja enesest nuhtluse noolt!

„Kes taewased seadused naeruks on teind,
„Si iial see loomulist lõpetust näind!

„„Kes meelega efsinud, tighedust täis,
„„Sell karistus alati kannula käis.

„„Weel wõimalik peaseda, pease ja siis
„„Weel enne kui peasmisel wiimane wiis!“ —

Ruid kurdid on peigmees ja rüütlite jalk
Ja hirwitus preestril on ainuke palk.

„Küll jutlusest! Kinni nüüd pea ja suu,
„Ma laulatan ise, ei tee seda muu!“

Siin asjata sõnad, nii preester nüüd näeb
Ja kurjuse koja seesst kärmeste läeb.

Weel pole ta kangel, weel paistab tall õu,
Kui põrutab Pikker, kui kärgatab Rõu.

Ja kadund on mägi ja kadund on mõis,
Haud neeland nii kiirest' kui neelda nad wõis.

Weed purskades awawad sügawat joont
Ja jätawad nende peal järwena joont.

Olew.

Hue kiriku tornila kõrgela,
Kelle ümber ju pilved on nõrgela,
Olew raiub ja ihub,
Olew puurib ja seab ja wasaral wihub.

Tornil paneb ta praegu tipule
Kisti ehteks weel tormide lipule,
Annab wiimase hoobi
Nõnda needes, et tuul maha iial ei loobi.

Kõrgilt waatab ta pilwede wallasta
Maha kalnu ja lahet ja kallasta,
Kõrgilt kirikut kõrget,
Kunni wallale peastab siis hoopluse õrget:

„Kesje näinud on niisugust ehitust
„Enne kandmasja rahwastel kehitud?
„Pole kufagil mõjal
„Rahwas tõusnud nii kõrgele tornide nõjal!

„Kirik aukes ja ka iluks on linnale,
„Tõstab maagi weel kuulsuse hinnale;
„Imeks pannes tast westab
„Wana, noor nõnda kaua kui ilmamaa festab!

„Kirik taewasje ülesse ulatab,
„Iga waataja südant sees sulatab;
„Tema kuulsust ei pühi
„Elus ükski, sest teistela mõistus on tühi!
„Minu käte all kõik see on walminud,
„Minu pihud nii pärja mull palminud,
„Minu auu peale kade
„Kogu loom, kogu taim, kogu mullagi lade.
„Nagu pilw maad igawest' imetab,
„Minu mälestust tulewik nimetab:
„Minu nime see hüüab,
„Kesse kirikust iganes sõnuda püüab.
„Täna tuhandeid koju mull woorida,
„Palgaks rahwas mull kehwas on koorida;
„Tule, palu mind, Tallinn,
„Sulle wõlga muist jätta, kui seda ma sallin!”
Rõnda kiideldes taganeb äärele;
Kusja pidet ei puusale, säärele;
Reha kaalub tall üle;
Wasta wõtab seal sedamaid sügawa süle.
Maha kõrgus ta kärmeste wirutab,
Maha mullale surruks ta sirutab;
Wälja kargawad kõhust
Madu konnaga ühtlasi langmise rõhust!

Walewanne.

Mäe harjal, kus laulis linnu koor,
Seal istus üks neiu, näguš, noor
Ja wannikut walmistas süles.

Üks ratsamees, kelle riided raud,
Ja hobune hirmus nagu haud,
Alt ruttas ta palwelle üles.

„Kas järele mõtelnd lugu ja,“
Nii nobedast' neitsilt küsis ta,
„Kas tõutad tulla mu naeseks?“

— „Küll mõtlend, kuid korda see ei läe,
„Su armastus osaks mull ei järe; —
„Sa teeksid mu õnnetuks, waejeks!“

— „Kui lahkun just ega pole truul,
„Siis muutku, nii wannub sull mu suul,
„Siis muutku end järweks see mägi!“ —

Kuid waewalt on wõeras filma eest,
Kui tõsidus tõuseb wale seest
Ja ilmub ju imelik wägi!

Nii waljuste, nagu wehiks walf,
Seal praksusid mägi, org ja falf
Ja wajasid altilma põue.

Ja wallale tehti wete joont,
Et woolasid weed sealt ühte joont:
Järw laenetas neitsille õue!

Näkingeitsi.

"Miks sõuad ja neiu siin wete peal,
"Miks sõuad, pisaraid walad?
"Miks kurtmisest kostab su hele heal,
"Miks wees sull käed ja jalad?

"Mu südames walitseb pime öö,
"Mu silmist kustunud sära,
"Mu käes ei figine enam töö:
"Mu kallim kadunud ära!"

"Siis tule mu lapsuke paadi sees,
"Mu juurde elama asu!
"Siit leiad ja õndsama õnne eest,
"Siit leiad kaunima kasu!"

Si midagi ilma sees neidu pea,
Si õnne temale luba;
Ta mõtleb, et ees on ootamas hea,
Ja kaub lainesse juba.

Ja wulinal woolawad wälja weed
Ja põhjas wulinaid näha
Ja wulinal weawad tulduid teed
Nad wälja õnnetu koha.

Gadunud kess.

Rewadisel kenal õhtu tunnil,
Kui weel wiimast päikse joont film näeb,
Ärkab jões elu imesunnil
Ja ta ümber loomus waiki jäeb.

Taewa healed tõuswad wete põuest,
Imeheli heljub kõrwa ees,
Magu teise ilma õndsast õuest
Helisewad hellalt õhu sees.

Magusaste, mahedaste hüüdwad,
Hüüdwad waikselt, waljult imewäes,
Jgaühthe äratada püüdwad,
Äratada salawõimu käes.

Meelde tuletawad leina keelel
Nega, kus weel kell ei wiibind wees,
Waid kus iga kurtja kurwal meelel
Kinkis troosti kõrge torni sees.

Aga ajad endid teieks muutſid,
Rahu kustus, sõda seisſ teel,
Baewalt rahwas kella peasta juutſid,
Hoiu alla andſid jõe wcel.

Aastad, aastad ſiin ta armsam ase,
Siin ta puhkab pikka rahu und,
Ei ſiit ennaſt enam wiia laſe,
Siin ta äratades õnne tunnd.

Rogudus kõik teda taga nõuab,
Ehk küll tornis tihti kuuleb teiſt;
Mõni meeski otſiteele jõuab,
Aga kell jäeb kangel, kangel neiſt.

Troostiks kogudusel kuulda kannab
Õndsäl õhtul oma taewa healt,
Waimustust ſiis igal hingel annab,
Kes ta heli iial kuulab pealt.

Mõte, meel kui unenäus kiigub,
Armastuse leegis jüda keeb,
Waimu filmas uſk ja lootus liigub,
Elu nagu hoopis uueks teeb.

Truu Meeme.

Mu tütar, mu tütar, miks ootad ja käid
„Ja silmitsed tulejail sõudjatel päid?“
„ — „„ Eks tea ja ema, et täna on päew,
„„ Mill tuleb mu peig, mill omaks mull jäeb.“ —

— „Oh laps, ära usu, mis lubab jull mees,
„Ta sõnad on nõnda kui wulinad wees!“

— „„ Kui pettust ka kõneleks kõikide juu,
„„ Mu peigmees tuleb, ta truim kui truul!“

— „Kuid waata, kuis lainelle lõõtsutud laht,
„Ja wedelat wälja ju warjutab waht.“ —

— „„ Mu Meeme on Gestrane, sõna ta peab,
„„ Kui taewast ja maad oma wasta ka teab!“ —

Laa lootmine Nino nüüd rannale wiib,
Kus lafsumas laened ja lendamas liiw.

Seal õhtuni ootes tall ainuke troost:
Ta tuleb! Ta tuleb! Ta julgete soost!

Jah tõeste ta tuleb, kui hilja ka wast,
Ju lainel ta tüür, ta murretud mast.

Nüüd wägewam wee wall rannale jaab
Ja upunud Meeme seest kuiwale a'ab.

Kosesõudja mõrsjad.

"**A**u Anna, ära sa kahwatle,
Kui Pyörtäjä kosk ka kohab;
Ta võimu ma küll ei walitse,
Ta rahuta kiwa uhab;
Kuid kellel ta kaljud tuttawad,
Ta hirmud kõik mööda sest ruttawad!"

Nii Willem jutustas Annale
Ja wenesje ise astus,
Ja peastis wene fiis wallale,
Mis kiikus nüüd laenete wastus.
Ja Pyörtäjä loomu waatama
Nüüd Willem see wiis oma kallima.

„Waat, imeilus on õhtu fuu,
Weed wälguwad walges wahus;
Gi linnud liigu, ei oks, ei puu,
Kuid tähed, need walmsad rahus;
Küll surm oleks armas ja kaunis nüüd,
Kui kuldsega jätta wõiks ilma hүүd!“

Nii Anna mõtetes kõneles
Ja pisar tall palge paisus:
Kuid kof see edasi kohises
Ja wene tall lendas kaisus;
Aga Willem on harjunud sõudema,
See sõit teda üksi wõib rõõmušta’.

Ju sõitis poisina wenega
Ta Pyyjõel läbi kosed,
Ja tihti Pyyrtäjä wahuga
Tall niisutas märjaks põsed,
Gi ometi leidnud üht kiwi ta,
Kust mööda ei osanud peaseda.

Kuid kofe kuumase wahu sees
Just käreda neelu liigis
On walges wahuses waibas wees

Üks neiuke Ahto riigis;
See Bellamo karju seal kaitsemas
Ja koselist wahutust waatamas.

Süda on Bellamo neiulgi
See wahuse waiba warjus;
Ja laenetes arm nõnda süütabki
Kuis mõjal tegema harjus.
Ja Willemil Bellamo neiuke
Viig kava ju waadanud filmasse.

Sest waatest neiuks südame
On süttinud uued meeled;
Põnessa tunneb ta põksmise,
Mis kõnelda ei wõi keeled.
Ta wahutude wahel nüüd waatleb seal
Ja Willemi ootab ja mõtleb ta peal.

Ja Willem kihutab wenega
Kui Pohjola maru wiha,
Pea on ta laenete harjala,
Pea lõhub ta wahu fiha;
Ta ise tüürides kartmataks jäeb,
Kui Annaksje põsed ka walged näeb.

Rõõmuga Bellamo neiuke
Neil ujub nüüd wasta pinnal.
„Seal Willem! Kes aga teine see,
Kes neitsina temal rinnal?
Oh, oh, mind Bellamo neiukest,
Ta armastab, armastab inimest!“

Ju peetud Bellamo neiul nõuu,
Kuis Willemil maksta kätte;
Ta wõtab enesel kofku jõu,
Pae wenele kannab ette.
Seal Willemi wene nüüd puruks läeb
Ja Willem see mõrşjaga ohwriks jääb.

Aga suussa Pyörtäjäl praegu weel
Näed Bellamo neiu pae,
Selle pae, mida sõudjal ette teel
Tõi Bellamo neiu kae;
Ja neiuft, sest enesest räägib jutt,
Et mereft weel kosta ta armu nutt.

A. Oksaſe järele Soome keeleſt.

Wõit isamaale.

u isamaa,
Mu isamaa,
Jäe mureta!
Su eest sõdime!
Sind kaitseme,
Et kuri waenlane
Su kallale
Ei langeks oma wäega
Ja wägewa käega
Ei rusuks sind maha
Ega teeks sulle paha,
Waid kaua aega
Wõiksid õnnes seista
Sa ilmas weel
Oma elu teel!

Edasi, wennad, wõitleme nüüd,
Astume wälja, wõidame hüüd!
Waenlane eemalt waritseb juba,
Arwab enesel olewat luba.
Wõtame kärmeste käsile teda,
Enne kui märgata saab ta seda.
Pafunad, trummid, tõstke healt,
Sakatuft tehke kõige pealt,
Puhuge meile rõõmsaste wõitu,
Kuna algame käiku ja sõitu!
Suurtükid, püssid tehke kära,
Kaugelle lennaku kuulid ära,
Waenlaste hulka nad wiigu surma,
Kattu pafuste põlde ja nurma,
Rikkugu ära wõeraste read,
Tehku nii meile rohkesti head!

Edasi, edasi,
Wennad kiireste,
Julgeste!
Waadake, waadake,
Waenlaste read
Kauwad,
Waenlaste pead
Kauwad

Mis nüüd kahklete weel
Wõidusaamise teel?
Anname waenlasel walu,
Ajame kantside seest,
Wõidame, jätame elu,
Sureme keisri ja isamaa eest!

Magu wete wood,
Tuule, tormi hood
Tungsid sõjamehed wahwad,
Ära eest kõik wõerad rahwad.
Aga kõneleja kõrwal
Suure wõidu sõrwal
Langes nende seast
Enne mitmest reast
Mõnda wahwat meest
Ilma elu seest.
Wennad saiwad wõidu,
Lõpetasid sõidu,
Peatsid isamaa
Kohke ohwriga.

Wäinölä lapsed.

Näe, Soome lahela lained
Ja laiad Laadoga weed
Ja Tornio wahud kained
Ja Maanselja harjanded
Need lõhuvad Wäinöläät juurta
Ja rahwaid arusse,
Need kattuwad sammo juurta,
Si juurdu see nueste.

Kõik Wäinölä lapsed ammu
Ju jätnud teine on teist,
Kad omal usaldand rammu,
Sest ühendus lahkunud neist.
Si Munus, Wepsä tea,
Kus Gestlased käiwad teed,
Si Karjala meeles pea,
Mis wennad Soomlased.

Kuid waata, öösiti taewast,
Sealt wilgub Wäinämö wöö,
Ja jäljed Wäinämö laewast,
Need rõhuvad hõela öö;
Üle Maanselja raiende tõstab
Ta pea suitsu peal,
Läbi koha ja müha kostab
Siis targa teadaja heal.

Ja wana Wäinämö waimu,
See laulab rahwalle nii:
Oh koidaks hommiku aimu
Sull, õnnetu, wiimati!
Si ole aeg weel ilda,
Kui sirguks sugulustiw,
Et sündida wõiks sull silda,
Mis wõsud mull ühte wiib!

Dr. A. Genetzi järelle Soome keelest.

Gestlane olen ja Gestlaseks jäen!

Gestlane olen ja Gestlaseks jäen
Runni ma elan ja hauasse läen.
Gestlaseks taewas mull elu on annud,
Gestlaseks ema mu ilmale kannud,
Gestlaseks ema mind imetand rinnaal,
Gestlaseks astund ma isamaa pinnal.
Gestlane olen ja Gestlaseks jäen
Runni ma elan ja hauasse läen.

Gestlane olen ja Gestlaseks jäen
Runni ma elan ja hauasse läen.
Gestlase waim mull soonte sees wehib,
Gestlase süda mu rindu mull ehib
Gestlase keel minul huulte peal kõlab,
Gestlase meel minul mõtetes helab.
Gestlane olen ja Gestlaseks jäen
Runni ma elan ja hauasse läen.

Gestlane olen ja Gestlaseks jäen
Runni ma elan ja hauaspe läen.
Gestlase nime ma auustuseks vean,
Armastust tema sees asumas tean;
Pakutaks kuulsust ja pakutaks raha:
Gestlase nime ei jäta ma maha!
Gestlane olen ja Gestlaseks jäen
Runni ma elan ja hauaspe läen.

Gestlane olen ja Gestlaseks jäen
Runni ma elan ja hauaspe läen.
Gestlaseks surmani enmast ma hüüan.
Gestlaste heaks mina elada püüan,
Gestlaste õnnetust tahan ma maitsta,
Gestlaste õnne ja õnnistust kaitsta.
Gestlane olen ja Gestlaseks jäen
Runni ma elan ja hauaspe läen.

Maade maa.

Sh maade maa, mu isamaa,
Mu parem pärandus,
Ja üle kõige ilmamaa
Mu õnn ja warandus.
Mu esimene oled sa,
Mu wiimseks ikka jäed ka
Mii kauda kui mull tujukub rind,
Sa Wanemuise rahwa pind.

Si kulda küll ei kaeweta
Su wäiksest mägedest,
Si hõbedat ei oowata
Su kauneist küngeistest,
Si kallid kiwa leieta,
Si asjatagi otsita:
Sult süiski rohkel möödul saan,
Mis iial elus tarwitan.

Ei suurusest ja ole suur,
Ei lai ka laiupest,
Sull süiski sigib kaswu juur
Su mullast enesest;
Sull paika sinu roegadel
Ja aset targail tütaridel,
Neil kõigil kodu walmistad
Ja kalliste neid kaisutad.

Su Taara aja tammikud
Sull pühaks palmideks,
Su kahjeward kaasikud
Sull selgiks seedriteks,
Su kuuse, mämma laanedest
Sull kroon kui kalleist kiwidest,
Kõik pärga sulle palminwad
Ja hellaste sind ehivad.

Su jõed jõudsad jooksewad
Kui õrnad hõbewööd,
Su järwed järgest' sinawad
Kui taewatelgi tööd,
Su nurmed, niidud naerawad,
Su arud, aasad ilusad
Su lilleaiaks muudawad,
Su ilu ilmutelewad.

Kui sõda sind ka sõtkunud
Ja kaasnud werega,
Kui maha sind ka muljutud, —
Si saadud surmata.
Su werest wõrsus wabadus,
Kell kaljukindel tugewus,
See juhatab sind teule
Ja saadab soowi sihile.

Su wasta arm ei wäheene,
Mis saatku saatuski;
Ta läeb wast õige lõffelle
Ja kaswab kõigiti.
Kas tulgu õnn, kas õnnetus,
Kas rõõmustus, kas kurwastus,
Ma rahul siiski sinuga,
Mull kalliks jäed ikka sa!

Oh praegu küll weel pisarad
Su palgel paistemas:
Pea rõõmu ees nad raugewad,
Pea filmad säramas.
Pea tuleb tubli tulewik
Ja iga õige õnnelik.
Oh looda, looda usuga,
Sa maade maa, mu isamaa!

Äratas.

h hoia oma isamaad,
Sa wapper Gestrane,
See kätki sull ja korra ka
Saab hauaks sinule!

Si paremat maailma peal
Sa paika iial saa:
Su eluks ja su surmakski
Dn üksinda see maa.

Siin esiisad sagedast'
Dn elu ohwriks annd
Ja tuhat aastast mälestust
Kõik siia kofku kannd.

Siin kanged Kalewide käed
Dn rada rajanud
Ja iga wastast oma teed
Gest pakku ajanud.

Siin weres lipud lehwinnud
Su wabaduse eest
Ja sõda pojad paremad
Sull riisunud elu jeeft.

Ohk maa küll kõiki kannatas
Ja ägas ikke all,
Ja waim ei wangi waibunud,
Si rahwas surinud tall.

Waid waljult kõlab ilma pool
Ja läbi lõikaw hüüd:
„Sult pärrib sinu katse aeg
Kas elu, surma nüüd.

Ei walatud nii wahwat werd
Wõi olla asjata,
Ei asjata nii mõni riind
Wõind maa eest närtsida.

Ei mõistus asjata, ei wõim,
Ei mäletuste heal
Wõi raugeda, kui rõhukski
Kas needmine ta peal!

Küll korra julle tulewad
Weel ajad armsamad,
Mis õhkel sajad tuhanded
Ju ammu ootavad.

Õh! tulgu, kui peab tulema
Sull korra kuulus surm,
Kus were fordest fastetud
Su poegi peidab nurm.

Siis rahwa hana äärela
Seal rahwad leinavad
Ja miljonitel filmasja
Dn leina pisarad."

Oh hoia oma isamaad,
Sa wapper Gestlane,
See kätki sull ja korra ka
Saab hana's sinule.

Ei paremat maailma peal
Sa paika iial saa;
Su eluks ja su surmakski
Dn ükfinda see maa!

M. Börösmathy Ungari laulu järele.

Ülem wara.

Kas tunnend meest, kes seisab kindel
Kui kalju merelaen'te sees,
Geskujuks kõigil suguwendel
Ja waimustuseks filma ees?
Kui oleks ta mull tundmata,
Siis ennast ära jalgaks ma;
Ma hüüan kõige ilma ees:
See üksinda on Gesti mees.

Kas tunnend naist, kas nägust neidu,
Kes õrn on tundel, tubli teul,
Kes puhkuses ei otsi leidu,
Kes kiita kodu, kiita peul?

Kui oleks ta mull tundmata,
Siis ennast ära jalgaks ma;
Ma hüüan üle ilmamaa:
See Gesti tütar üksinda.

Kas rahwast tead ja tunnend ilmas,
Kes wapruses on wõitmata
Ja kellel ülem wara filmas
On usk ja waba isamaa?

Kui oleks ta mull tundmata,
Siis ennast ära jalgaks ma;
Ma hüüan üle ilmamaa:
See on mu Gesti isamaa.

Kas tunnend keelt, mis kõlab armalt
Kui Wanemuise kandle heal,
Mis südant sulatamas warmalt,
Ja ise sulab huulte peal?

Kui oleks ta mull tundmata,
Siis ennast ära jalgaks ma;
Ma hüüan kõigel ilma teel:
See on mu Gesti emakeel.

Kas tunnend meelt, kas tunnend waimu,
Mis kõikumata koguni,
Mis alal hoiab püha aimu,
Kõik wõerast tungib tagasi?

Kui oleks ta mull tundmata,
Siis ennast ära jalgaks ma;
Ma hüüan kõigel ilma teel:
See Gesti waim ja Gesti meel.

Kas tunned maad, kus õitseb tõde
Ja sõna peetaks igas joos?
Kus arm ja truus kui wend ja õde
Weel kõndwad käsi käes koos?

Kui oleks ta mull tundmata,
Siis ennast ära salgaks ma;
Ma hüüan üle ilmamaa:
See on mu Gesti isamaa.

Dh Gesti maa ja Gesti meri
Ja Gesti meel ja Gesti keel,
Dh Gesti rahwas, Gesti weri
Ja pojad, tütreid Gesti teel:

Teid hüüan üle ilmamaa
Ma walju kõne healega:
Dh ärge lõpke taewa alt,
Dh jaege, õitske jäädawalt.

Elagu!

Esti isad elagu,
Esimärku andku!
Nende tähtsad tööd ja teud,
Nende wana põlwe peud
Raunist wilja kandku!

Gesti emad elagu
Kõrge õnne süles!
Nähku rõõmu igas eas,
Tütarde ja poege seas
Auustust näitku üles!

Gesti pojad elagu,
Wabaks endid hüüdku!
Kangeks saagu meeste waim,
Truuks jäegu Gesti taim,
Wooruselle püüdku!

Gesti tütreid elagu,
Gesti neitsid, neiud!
Ohteks võitku elu sees,
Muustatud kõigi ees,
Veidku lahked peiud!

Gesti rahvas elagu
Vabalt vabas riigis!
Kindel olgu Gesti meel,
Kuulsaks jaagu Gesti keel
Laulu, lõbu liigis!

Gesti maa meil elagu,
Raunist' käsi käigu!
Seisku jenni eluteel,
Kunni ilm on paigal weel,
Kõikumata jäegu!

Luhat korda elagu
Gesti maa ja sugu!
Gesti vanemate teel
Võitku pojad, tütreid weel,
Võitku ühte lugu!

Õnnesoow isamaale.

Mis saatnud sulle pikad aastasajad,
Mu isamaa ja püha Gesti pind
Mis kaua, kaua kurnastanud sind,
Sult kustutagu ära oma rajad.

Mis aga igatsenud kõik su majad,
Mis nõuab taga iga põue, rind,
Mis on su elu kõige ülem hind,
Sull' kandku kätte kiirest' uued ajad.

Õnn, rahu, rõõm sus walitsegu wara, hilja,
Su rahwast ühenduse õli täitku,
Et kaswaksid ja igaweste kannaks wilja.

Noor wabadus su poegi hellalt toitku,
Su tütril äratuseks walguft näitku
Ja kõiki elutee peal järjest' hoidku!

Mu isamaa.

Mu isamaa, mis magus sõna!
Kui kostab kõrvu mull su heal,
Mu luust ja lihast läeb ta läbi
Ja sulab ära huulte peal,
Mu waimu nagu uueks loob
Ja hingel uue elu toob.

Jah tõest', kes rohkem head mull teinud
Kui sa, mu ilus isamaa!
Mull elu annud, armu kannud
Ja õnne, õnne otsata!
Sa hoiad mind, sa kaitjed mind
Ja wiimselt warjab mind su pind!

Nii kaua kui on minu soontes
Weel tufsumas üks weretilk,
Nii kaua kui mull elufirjas
Weel jaetud on üks filmapilk:
Nii kaua sinu olen ma
Mu elu, ihu, hingega!

Isamaase.

les, isamaa, ja ärka
Wana une, udu eest;
Õpetuse õune märka,
Wõitle wahwast' tema eest,
Wälja astu
Temal wastu,
Kutsu kaasa igameest.

Ränka risti aastasajad
Oled orjaikkes kannd, -
Koledad ja hirmsad ajad
Surma, hukatust sull annd;
Iga talu
Lunnud walu,
Haua põhja pojad pannd.

Aga waat, ju koidu jooned
Kuldawad su poege pead;
Vahti lähwad elusooned,
Tõutawad sull taewa head;
Sest siis tõtta,
Katsju wõtta,
Et just jäewad wanad wead.

Mulju iga muret maha,
Mis weel wiibib sinu teel,
Waata ette, waata taha,
Julgeks pane uuest' meel;
Iga sugu
Laulu lugu
Kootes laulgu sinu feel.

Küll siis selge waimu walguš
Tõjst õnne julle toob,
Uue elu õnnis algus
Põlwe paremaks sull loob;
Tõuseb päike,
Lahke läike,
Wõidu parga julle koob!

Õitse, kaswa, ela!

Isamaa, õitse ja!

Kallimat warandust ilmas mull pole,
Sinuta kõik minul tühi ja kole,
Armsamat enesel ma ei saa:
Isamaa, õitse ja!

Isamaa, kaswa ja!
Sinule enese olen ma annud
Kätkist nii kauaks kui hauda mu pannud;
Oma's mult võta, mis pakun ma.
Isamaa, kaswa ja!

Isamaa, ela ja!
Õitse ja kaswa ja edasi astu,
Ela ja waenlastel astu ja vastu
Igawest', igawest' õnnega.
Isamaa, ela ja!

Tamm.

Mull haljendab ukse ees õues
Weel tuhande aastane tamm
Ja jutustab aegade põues,
Kuis olnud siin aegade samm.

Mull alati annab jest teadust,
Mis muiste on magama läind
Ja kuulutab sugude seadust,
Kes elutee ära on käind.

Ta kohiseb ööd kui päewad
Üht lugu, ei wahet pea,
Kui tuuled ka wagaheks jäewad,
Si jellest ta ühtegi tea.

Kui mäsšades mühiseb maru
Ja raputab lehisid puust,
Siis annab mu tamm mulle aru,
Mis kuulnud on aegade juust.

Siis tungiwad tahtmata kõrwa
Mull kaebduse healed ja lein,
Münd tõstwad kui aegade sõrwa,
Kus wajunud wahesein.

Kõik tentus, häda ja häbi
Ja haawad ja wermes ja piin, —
Need lähwad mu südamest läbi,
Kui kuulen neid soiguwat siin.

Ja surm ning sõdade kära
Ja magama sunnitaw wing
Mu rahu mull riisuwad ära,
Ei ahastust tunneb mu hing. —

Kui õhtu on wäikne ja waga,
Kuuwalge ilustab ööd,
Siis tamme oksade taga
Näen kõikumas waimude wööd.

Nad karjana koguwad sinna
Kõik kadunud aegade seest
Ja näitawad lepingu hinna,
Mis ohwerdand kallima eest.

Kõik üheskoos näha nad toomad
Sest piltisid piltide peal,
Ja filmade ette loomad,
Mis süüd on figitud seal.

Kui olen ma waimusid näinud,
Siis haledaks läheb mu meel;
Mull on nagu oleksin käinud
Ma ise ka waimude teel.

Mull woolawad pisarad filmast
Ja laugel mull lehwitab nutt;
Mis kuulnud ma waimude ilmast,
On põlastaw, põlastaw jutt!

Kolm kõige kallimat.

Armas on mulle mu emake,
Armsam mull emast on pruudike,
Armsam neist kõigist on alati
Omamaa mulle.

Jumalaga, jumalaga, emake!
Dota, eh oota mu pruudike,
Kui minu tegewust tarwitab
Omamaa minult.

Pühasti meeles mu emake,
Pühamast' weel mu pruudike,
Püham neist kõigist on kohus mull
Omamaa kohta.

Õnnistust anna, oh emake,
Muspütust heida, oh pruudike,
Kui oma sülesse sulubki
Omamaa minu.

Wäinö järele Soome keelest.

Minu soowid.

Oh wõiksin ma laulda nii õrnast'
Kui õõpik fewade!

Oh saaksin ma heli ta jarnast
Ka osaks omale!

Ma laulaks, kui päike on õhtus,
Kui lõunes, hommikus;

Mu laulmine oleks nii tõhtus,
Et puuduks lõpetus.

Mis pöues mull põksumas liial,
Ma punuks laul'desse,
Mis mõtetes mõlguks mull iial,
Ma annaks healtesse.

Ma helinaks ehiks kõik kõne
Ja wiisiks westmise,
Ma unustaks sõõmistest mõne
Ja jätaks töötuks.

Ma istuſſin õitel ja hõistaks
Nii tafa, waljuſte,
Ma mureſid enefeſt paistaks
Ja elaks laulule.
Ma laulaks, et taewasſe koſtaks
Mu laulu laſſmine
Ja lauluga iſegi tõſtaks
End waimuſ üleſſe!

Laulja soowid.

Rui ma Wanemuise wiisi
Wõitsin laulda wägewalt,
Panna tarkust tooma hiisi
Lauljalt laialt nägewalt,
Siis ma laulaks laulurammul
Külad, kunnad kuulama,
Heli laial' igal sammul
Tammi taja tuulama.

Laulaks edendust ja headust,
Et sest nurmed niriseks,
Teeks nii õigusega seadust,
Et sest muldki siriseks.
Rõõmu laulaks kas ka paesta
Murel kandma kautust,
Rahu maha ilma laesta
Täitma laia lautust.

Laulaks kiwa ja ka kända
Mehe meelta tilkuma,
Et ei roona ükski rända
Dma pinda pilkuma.

Laulaks pöued Väinö lastel
Taewa tuld täis põksuma,
Nüüdsjetel ja tulewastel
Laulud huultel' lõksuma.

Laulaks armsaks õnne aiaks
Püha pinda pikuti,
Piirid puha nõnda laiaks
Kui siis, kui neid rikuti;
Laulaks põhjakotka õhtu
Mataja walwama,
Et ei wõeras wõikski kõhtu
Waenu tulla salwama.

Laulaks jälle iluhiide
Wanemuise wanaksje,
Waneks puhta möršjariide
Tema kodufanaksje,
Maha, keda kaua aega
Kaljувallas kaisutas,
Kunni õnne leiti waega,
Wæn end wahel' paisutas.

Laulu on mõnda saadi.

soojus, kui lillesid loob,
Wikerkaar taewas, kui joob
Lahela laenete pealt:

Waimustab laulikut wõimsalt ja sunnib
Laulule healt.

Laulikul waimustaw ka,
Armastus, oled küll ja!
Noormees, kui neiukse huult
Suudelda saab, siis helgiwad laulud
Kandlilt ja suult.

Enna, kui mulda on pannud,
Keda tall armastus anud,
Pisaraid kaebades joob:
Laul talle rinda siis õrnemal healtel
Trööstimist toob.

Koguni teine on weel
Armajama kandligi keel:
Kõuekse müristust, ööd
Petjalle kõrwa wõib tunna ja maksta
Nurjatu tööd!

A. Oksa järel Soome keelest.

Koju!

Kui ma mõtetega saaksin
Ühes rännatagi teel,
Jätta jumalaga ta'aksin
Däna võerastega weel.

Üle laenetawa lahe,
Üle wahutawa wee,
Üle wangistawa wahel,
Üle efsitawa ee

Koju wanematel' lendaks,
Koju wendadelle läeks,
Koju õdedelle rändaks,
Koju sugulastel' jäeks!

Kodu unustaksin waewa,
Mured mälestujest wiiks,
Tunneks tulewiku taewa
Pilwist peasemasja priiks.

Kodu naerataksin naljal
Sulga hõiskajate seas;
Kodu soowituste maljal
Elaks õnnelikus eas!

Juta leinamine.

älle öösised kujud on kahwatanud,
Hommi päikese paistele ahwatanud,
Jälle walgustus jädemid riputab,
Tööle kiputab.

Jälle öied need õilmetes kahisewad,
Jälle lilled need lehkawad, jahisewad,
Jälle pungad end küiketest rabawad,
Endid awawad.

Jälle oksal on unustud tuffumine,
Räul alganud kaasitus kuffumine,
Jälle sirawad lauludest jaarikud
Ja ka waarikud.

Rõigil selguses sihid ees heletawad,
Silmad üksi mull wiletsust seletawad,
Minul kedagi ei ole ärkamas,
Kõnet märkamas.

Tule kedagi meelt mulle jahutama
Õga kurbduse pilweid lahutama,
Jlma trööstita õhkan ja ahastan,
Elu pahastan.

Korra mullegi see aeg jätendanud,
Kusja õnn end maitsemiseks etendanud,
Kusja kallim mind töödel on aitanud,
Palel paitanud.

Aga nüüd temal Manalas magamine,
Kõigist kohtadest uinub seal wagamine,
Seal ei ärata suur ega väikene
Ega päikene.

Wara, wara on Mana ta närtsitanud,
Pole oodata ollagi kärsitatud,
Kõige paremailt töödelst ta rapsanud,
Ära napsanud.

Mana majast ei kellegil lunastamist,
Olgu tuhandel werelgi punastamist;
Oma ette on astuda Manala,
Moore, wanala.

Üksi, üksinda pean nüüd tuigutama,
Tundi tunnile edasi tuigutama,
Üksi ootama tulewast tumedat,
Kus ei sumedat.

Silmad järgest' ta pärast on sirisenud,
Ojad pisarast nurmele nirisenud;
Silmi ööd ega päewad ei tahenda
Ega jahenda.

Ilma aegu on kaebata, pahandada,
Mana võimust ei võimalik kahandada;
Selle jäädavalt enesel kahmanud,
Kelle ahmanud.

Peavad kalgudki Mana ees käresema,
Peavad wägewad Mana ees wärisema;
Tema kellegi ees ei riivita
Ega wiivita.

Baewalt kaste on õiekest niisutanud,
Baewalt pilwed tall pisaraid piisutanud,
Juba Mana ta warrelta kärpinud,
Ira närpinud.

Enne kui ta end eluga harjutanud,
Mana wägi ju inimest warjutanud,
Annud ohwriks ju enese idule,
Kalmu fidule!

Peasukese kurwastus.

Mu afnale peasuke lendas
Ja libistas lugusid seal,
Kuid märkasin, kurbdusest rindas
Tall rangema kippumas heal.

Si ometi teadnud, mis wiga,
Et kurtis, et kaebas nii lind,
Miks wiitis nii nooruse iga,
Miks waewles walus ta rind.

Weel mõtlin, kui teadet mull toodi
Ja teatega kurtmise süüd:
Mu armukse wiluma woodi
On kutsunud kõrgema hüüd!

Surma soowid.

Tausuks korra Looja lahkelt mulle:
„Ise walitse, mu pojuke,
„Mida surma soowid eneselle!“
Kostaksin nii wasta temale:

Tulgu surm, kui armas,sume sügis,
Kui weel päike taewas fullatab
Koldsid lehesid ja suine lindu
Lahkumise laulu alustab.

Tulgu surm mull tähel panemata,
Tulgu kuulmata ja tase,aste,
Mii kui loodust sügisegi tasa
Waibuteleb talwe unesse.

Jumalaga jätmiseks siis laulu
Laulaksin ma weel kui linnuke,
Laulu, misse hinge põhja tungiks,
Kostaks ülessegi taewasse.

Ja kui laulu lõpeb, siis mull tulgu
Minu huuli kinni sulguma,
Oma suuga sulguma, mu neiu,
Kallim mull maailma tütriista!

Kui ei saa nii, — tahaksingi surra,
Kui on käes kena fewade,
Sõjakewade, kus lähwad roosid,
Wereroosid rinnust puhkelle.

Millal pasun, sõjamehe võpik,
Laulab müristuse keskela, —
Surm siis tulgu, peasku wereroosid
Puhkelle ka minu rinnasta.

Ja kui hobuselta seljast langen,
Oma suu mu huultel wajuta,
Sulu minu huuli, priius-neitsi,
Kõige kallim taewa tütriista.

A. Petöfi Ungari laulu järel.

Kabel.

Kabel seisab mäeharjal,
Waatab orgu waiksese;
Orus laulab lahkest karjal
Pauulu karjapoisi.

Kurwalt kostwad kõrnu kellad,
Matuõliste leinakoor;
Waiki jäewad laulud hellad,
Kuulateleb karjus noor.

Ülewel neil hauda fantasi'
Kes all orus rõõmu tunnd.
Karjus, sullgi ford seal pandasi'
Kellad lööma surma und!

L. Uhlandi järelle Saksa keelest.

Nopitud lill.

Kui kewade tuli, siis lille ta löi
Ja kaunistat kaunistust kaasa tall tõi;
Lill wirgus ja sirgus ja kosus ja kasus
Ja armjaste omaste hõlmasja asus.

Kui heledast' hiilgas ta õilmitsew õis!
Kui mahedast' naeris, kuis naerata wõis!
Lill läikis ja lehtas ja liikus ja helkis
Ja kujutas kaugel end taewases telgis.

Kuid tähtede teedel, üks ingel seal käis,
Lill temagi meelest nii meelitaw näis;
Ta tuli ja murdis ja noppis ja wöttis
Ja lillega taewasje tagasi tõttis.

Nüüd lillelke asemel elu kõik wait,
Nii tühi ja wõeras ja õutu ta paif;
Silm leinab ja kurdab ja nutab ja kaebab
Ja õhates trööstita süda end waewab!

Laps ja mees.

Lapsena uinudes õhtul ja ärgates hommikul
hüüdsin:

„Millala suureks ma saan? Mill sirgun ma
mehiseks meheks?

„Mees on püüdjalle siht, mees isamaa ilusam ehe,

„Mehe ees lahti on maad ning mehe ees wal-
lale mered,

„Meest peab igaüks kartma ja meest peab auus-
tama rahwas,

„Mehesja asumas aru ja mehesja mõlkumas
mõistus,

„Mehesje heidab end elu ja mehesje liidab end
iha,

„Mehesta peetakse palju ja mehesta mõeldakse
heada,

„Mehela teha on tööd ning mehela ajada asjad,

„Mehele mõistetakf' kohut ja mehele antakse
õigust,

„Mehelta oodetakf' abi ja mehelta loodetakf' löbu,

„Mehesfi tõstab end tõde ja mehesfi muudab
end woorus,

„Mehena usinal wara ja mehena agaral rikkust,
„Mehega feltfis on julgus ja mehega südikas
waprus,
„Meheta wiletsus, häda, sest meheta midagi
ilmas!“

Kärmeeste kadusid tunnid ja wäledast' wajusid
päewad,
Päewadest nädalad saiwad ja nädalast sündsiwad
aastad,
Enne kui aimata wõisin, mind edasi wiisiwad
ajad,
Kottu mind kaugele kandsid ja muutsiwad mehi-
seks meheks.

Aga mu lõbusad laulud, mis lapsena mehesta
laulsin,
Lõpenud ammugi juba, ma waikin ja mõtetes
wiinwin.
Kelleks ma lapsena tahtsin, seks aegade sammula
saanud,
Siiski kas õnne ma leidnud? Kas rahule jäänud
on süda?
Kujud kõik kujude peale, need tõusewad minule
filma,

Minewik, olewik heljub; ma waatan ja waadates
õhkan:

„Tulge, oh tulge, te ajad, mull tagasi forraks
weel tooge

„Lapsuke lahedaid päiwi ja looge neid pilguks
mu ette!

„Lapsele elu on kuld, põlw lapsele lapsena
parem!

„Lapsele õilmitseb õnn, kätt lapsele annavad
armud,

„Lapsele lehwitab lust, rõõm lapsele naeratab
wasta,

„Lapsele wõerad on waewad ja lapsele tundmata
mured,

„Lapsele teadmata tülid ja lapsele wastased
waenud,

„Lapsele awab end ilm, täis armastust, heldust
ja headust!

„Meest, seda wõrgutab wale ja kadetus kur-
jaste kiusab,

„Meest, seda wihkawad wihad ja pettused pael-
tesse püüdnud,

„Meest, seda ootavad ohud ja waewavad waen-
lifud waewad,

„Meest, seda rõhuvad ristid ja litsuvad orjuse
iffed,

„Meest, seda sunniwad sunnid ja kohused koor-
mawad karmilt,

„Meest, seda murrawad marud ja kannawad
kalmude künka!”

Rahu.

Rahu on maa peal jälle! nii ütlesid kõr-
gemad feeled,
Rahu on maa peal jälle! nii lausufid
uurijad waimud,
Rahu see lehwitab maal ning rahu see lehwitab
linnaš,
Dunnele awitab maad, toob rahwalle kiidetud põlwe.

Rahu ma isegi nägin, kui filmašin enese ümber,
Waatašin elu ja loodust, mis õilmitšes kewade
ilul:
Sõda ei surmaga sõitnud, ei weerenud waenude
wanter,
Taprid ei tallanud pinda, ei laaštanud ſugufid
mõõgad,
Suurtükid ſuuda ei awand, ei rikkunud ridafid
kuulid,
Vinnu ei lõhkunud pommid, ei külašid põletand
püššid.

Rahu on maa peal jälle! nii minagi teistega
laulsin,
Rõõmustust otsisin rahust ja kõndima rõõmuga
tõtsin.

Kõndisin põldude peenral ja astusin aasade äärel,
Sammusin tasandud teed, kunni juhtusin wareme
juurde,

Künkala kiwile istsin, et puhata wäsinud jalga,
Waadata Emajõe wett, und rahusta rohkest näha.

Pisut wast olin ma istund, kui raugesid waat-
mast ju filmad,
Wajusid waikseste kinni ja ruttasid unele hõlma
Lootes mu lootusi täita, mull näidates rahusta
iha.

Aga oh ehmatust, häda! kuis filmad end liiaste
petsid,
Näitasid koguni muud kui näidata mulle ehk
tahtsid:

Kuhu ma iganes waatsin, seal wirwendas wasta
mull weri,
Nõretas mättal ja mullal ja paistiski kiwil ja
kännul.

Rangeste petsid küll laened ja kõwaste uhtusid
kiwa,

Alga ei tulnud sealt tilka, ei puhtamaks kiivid
sest läinud.

Laenetelt pilkusid pöörasin ja waatasin enese ette;
Kiljates kargasin maast, aiwa kahwatand kartuse
pärast:

Õsgei were sees istisin, mu kiivilgi tarretas veri!
Õhmatas kohutas und ning peletas laugedelt
pakku,

Õrgates õerusin filmi ja kargasin kärmeste püsti,
Wiitmata käänasin ümber ja tagasi tõttasin koju.

Rinni mu keelela kõidid sest tunniستا laulmiseks
jäänud,
Südame kaswanud kahtlus ja rõõmustus kadu-
nud rinnust
Kurwaste üksinda istun ja kurwaste nägemist
mõtlen,
Õhtu ja hommiku õhkan ja rahu weel rängaste
nutan.

Lulik.

Lulik lastis pilwe piirelt
End maha tasafest',
Jõe äärde jõudes kiirelt
Ta algas laulukest.

Laul kiidu kõlaks punub,
Kui kaunid põhjamaad,
Kuis päiksel uni unub,
Kui muud kõik puhkawad.

Kuis wari sügaw, jahe
Seal kase, lepa all,
Kuis fullal läigib lahe,
Kuis laene lahke tall.

Kuis mahe, märka mahe
Seal sõbral sõbra arm,
Kuis wajub wahelt wähe,
Kuis unub elu karm.

Nii laenelt laenel' fajas
Viht luige kiidulaul;
Tuul kaugelle ta ajas,
Et kostis wasta auul:

Mis sest kui sinu eal
Si aastaid sadasid?
Sull laulnud lõbu heal,
Näind armu radasid!

Runebergi järele.

Mänd.

aeinete ligidal rümfal
Rörgel ja kaljusel
Kaswamas mänd ülal fünfal
Kiwide paljusel.

Weed mööda kiwa ja kända
Ülesse uhuwad,
Ülewelt neelama mända
Tuuled neid pühuwad.

Mänd aga üleweel lahus
Wastastel wangutab,
Saamata kätte, end rahus
Kindlamaks kangutab.

Eile ja täna.

eel eile ma lõõrites laulsin
Ja naljates naersin kui tui,
Weel eile ma hüppasin, mängsin
Kui lõõke lustila sui.

Ja täna? Ei tunne end enam,
Ei tea, kus olen, mis teen!
Ma mõtlen, ma õhkan, ma soium,
Ma tunduste tule sees keen!

Mu neiu, nii kallis ja kuri,
Su silmad on juskanud mind,
Mu südame nõiutand ära,
Et üksinda silman ma sind.

Heaks tegija kurja kõik tehku,
Käsi kässib, ja mõtle, mu neid!
Sult nõuan ma terwiseks rohtu,
Sa ole mu lootuse leid!

Tähe wastus.

Süüsis neiu: Ütle täht, kes oled sina,
Et sa iga õhtu pärast päewa loodet
Metsa kohal idas ilusaste järad?
Kuuldi tähte wasta kostwat tüdrukulle:
Küüfida on minul palju suurem õigus,
Kes sa oled, noor ja näguš neiušene,
Kes sa pärast päewa õntſal õhtu ajal
Seiſad, waatad ſagedaſte afna ääres?
Et ſind näha ſaakſin, paiſtan iga õhtu.
Tähti, kes mu ſuguseš, on taewas tuhat,
Sinu ſarnaſt neiuš maa peal mitte ühte!
Nootſi keeleſt.

Kuri maailm.

Hisu, mu sõber, ehk mitte, kuid seda ma tõen-
dan sulle,
Hoopis on hufas maailm, täis kavalust,
õelust ja kurjust!
Viifuda väljas ei tohi, ei istuda kodugi tuas,
Rohkest kufagil pole, kus elada julgeste elu.
Wägewalt walitseb wargus ja rohkeste figiwad
rööwliid,
Ruhu nad peafewad korra, ei halasta kellegi peale,
Olgu ees rikas ehk waene, mis riisuda sünnib,
nad riiswad!

Ammugi seda ju kuulsin, ei ometi uskuda
tahtnud,
Arwasin mooride jutuks ja naerasin rööwlite üle.
Aga ma rahu ei saanud; mu tuttawad käisid
mu peale,

Rääkisid waadata ette, sest filmas mind pidada
rööwliid,

Tunnistust töiwad jeks tuhat, mis kinnitas kõik
nende kõnet.

Nõnda siis uskuma jäin ja mõtlin, mis parem
on parem,

Walmistust käpilewõtsin, et wargaida eemalle hoida.

Kärmeste hakkasin tööle, et higi mull otja eest
tilkus,

Warjata tahtsin nii kodu, kuis iganes warjata
jünnib.

Tammesed wärawad tegin ja tagusin rauased ukssed,
Wiiskümmend luffu ma oislin ja wärawail ette
nad panin,

Soomustel seinasid katsin ja karraga põrmandut,
lage,

Kindlusjeks moondasin kodu, ilmwõitmataks waen-
lasel wahwal;

Jse weel walwasin õhtul ja walwasin hommiku
wara,

Walwasin wirgaste päewa ja walwasin hoolfaste
ööse,

Näidata katsusin kõigil, kus tagasi kawalad tõrjun,
Kellegi alla ei heida, ei kedagi petta end lase!

Aga oh õnnetust, häda! Mull asjata olnud
mu waewad,

Asjata walwatud päewad ja asjata walwatud
öösed!

Rööwel on ometi ilmund ja kallima wara mull
riisund!

Kuule mu äpardust, sõber, mind kahetse, leina ja
kurda:

Ilma ma südamest jäänud, mu süda on riisutud ära!
Kudas see ime on sündind, ei isegi dieti tea,
Seda ma üksinda tean, et südant mull enam
ei ole!

Hiljuti ilmus üks neitsi, nii armas, nii lahe ja
mahe,

Kena ja ilus kui ingel, et waata ja imestle aina.
Silmasin korra ja teise, weel kolmanda silmasin
teda,

Unustin walwamist kodu ja unustin wärawaid
hoida.

Enne kui aimata wõisin, tall wärawad awasid
endid,

Wallale fargasid lufud ja pärani seisiwad ukseid.
Otsegu wälfude wari, nii kadus ta ees minu
findlus,

Sisje ta usinalt sammus, mu südame sulatas ära,
Kiireste wõttis ta kaasa ja edasi läks oma teeda.

Et ole tõsi, mu sõber, et kurjust ja kawalust
täis ilm?

Kui ju riisumas ingel, kes näha nii süüta ja
waga,

Mis siis teewad weel teised, kell tundmata
waimustaw iha?

Sadab.

Maat, sadab, sadab, sadab,
Sadab nii sagedalt,
Sadab mu huultele õrnalt
Miususid magusalt.

Ja sadu udu kaudu
Tuldagi sähwatab;
Wälfusid finisist filmist
Wälja sull wälgahtab.

Ju kõue mürinatki
Õhwardes märgata:
Torinal tuleb su ema, —
Pakku nüüd putkata.

Petõfi järele.

Ainuke kord.

Mu ihade ingel, oh usu,
Ma tõendan tõega sull:
Kui maitseada saaksin su musu,
Siis taewane õnn oleks mull.

Kui rooside wasta roosid,
Raks õrna ja õitsewat huult;
Sell elul need Gedeni loosid,
Kes puutub neid sinu suult.

Sa pilguks ära end salga:
Suud anna mull ainuke kord!
Küll peagi maksan palga:
Suud annan sull tuhat kord!

Armastus.

Arm pole muud kui pettus, wale,
Kui tühi uni, usun wist!"
Mii ilmutas mull sõbra pale,
Ja naeris peigmeest õnnelift.

„Kui wale, ärgu iial saagu
Ma aru tulewikus tõest;
Kui uni, ärgu äratagu
Mind keegi üles surma õest!"

Suonio järele Soome keelest.

Minu kuldne.

Minu kuldne kaunis, kena,
Huuled kui jõenupud,
Silmad nagu taewasina,
Juuksed fullerkupud.

Ära karda, jale neiu,
Kui ka teist ja orjad:
Mingu aastaid, leiad peiu,
Kallima ja forjad!

Soome rahvalaulu järel.

Kaks taewast.

u finisilmi ma waatsin, —
Kaks taewast leidsin ma neist;
Ma pilkusid taewaisse jaatsin
Ja imestlin teist kui teist.

Kuid wangis äfiste tundsin
Kõik pilgud taewaste kääs;
Küll tagasi tulema tundsin, —
Nad wiivisid wägewas wäes.

Mu süü on suur ja ka raske,
Sest olnud hooletu ma;
Mind nuhelda, taewad, nii laske,
Et wangist teil lahti ei saa!

Noor wõeras.

Noor wõeras laua ääres, waene,
Si söö! nii õhtab perenaene.
Si ta söö, et põhjust tea:
Tema wasta tütre pea.

Nüüd lauast peretütar kaene.
Si wõeras söö! nii perenaene.
Si ta söö, et põhjust tea:
Üksi olles pole hea.

Laa perenaesel wõerad,
Lall täna pulmad hõelad.
Endne wõeras sööb ja joob,
Täna tütre omaks toob.

Erkko järele Soome keelest.

Kewadel.

Nüüd hõissa! ju möödas on maru

Ja pahase pakase piin;

Nüüd uueste kroonimas aru

Taa lilled tuhanded siin.

Siin pungad, need paisuvad puhke,

Seal nõretmas rooside read,

Siin õilmitseb jaanilill uhke,

Seal fullerkuup kummardab pead.

Kõik ruttab ja valmistab warmalt

Kui kosilast tulemas näeks,

Kõik ehtimas ennast nii armalt

Kui pulma ja pidule läeks.

Jah kõigil, kus waatan, on kaasa,

Jah kõigil on hellitaw arm, —

Ma ainulta astun mu aasa,

Mull üksi on elu nii karm.

Oh fullerkuup, armu siis heida

Mu peale ja õnne mull too!

Mu rinnale ennast ja peida,

Mu elamist lõbusaks loo!

Sausiku lahkumine.

Suu juba sulgema peaksin,
Kinni keelta kõitamaie,
Jätma laulu laulemised,
Healitsused lõpetamaie;
Hobunegi tõmmab hinge,
Kui on käinud pikka teeda,
Wikatigi nürineb,
Kui on niidul heina niitnud,
Wete woolgi wäheneb,
Kui on jõe käämus käinud,
Tulukegi leegi kautab,
Kui on pika ööse põlend,
Miks ei laulgi ära lõpetks,
Wäetid wiisid ära wäsiks
Õhtu rohkedelt rõõmudelt
Pärast päewa pajatuselt.

Nii ma kuulnud kõneldawat
Kõneldawat ja räägitawat:
„Nagu kohisewam koskki
Wala wiimast tilka wälja,
Nii ka lähedam laulikki
Laula otša wiimast laulu;
Kasu kaswab rohkemini,
Kui on keskelt katkenud.“

Nii ma järel jätan laulu,
Otša teen ja lõpetelen,
Kerin wiisid kõik kerašse,
Kannan kimpu nad kärmeste,
Panen aida põningulle,
Luište luffude tahaje,
Kust ei pease omal päiwil,
Glu igal walgeelle
Jlma luude liigutamata,
Jlma huulte uljutamata,
Jlma hammaste awamata,
Jlma keele kehitamata.

Mida sest on, kui ma laulan,
Kui ma paljugi pajatan,
Kui laulan igassa orusša,

Igas kuusikus kõõritan?
Si ole ema elusja,
Dma wanem walwamasja,
Ega kuldne kuulemasja,
Dma armas õppimasja;
Dn mull kuused kuulamasja,
Männna offjad õppimasja,
Kase ladwad kahisemasja,
Pihlakad peatelemasja.

Emast jäin mina wäiksena,
Nooruksena nänneksjesta,
Jäin kui lõõksjeks laia laande,
Ragu räästaks radadelle,
Lõõksena lõõritamaie
Räästaana rädistamaie
Wõera waimu warju alla,
Wõera ema witsja alla.
See minu tõukas talusta,
Ujas wälja waeje lapse,
Tuule poolele tubada,
Põhja poolele koduda,
Wiia tuulel wäetimat,
Ahmitseda armetumat.

Sain aga lõo lehwitamaie,
Vindu lausa lendamaie,
Wõeraid wälju waatamaie,
Rõhnafene kõndimaie,
Jga tuulta tundemaie,
Jga maru maitsemaie,
Wilussa wärisemaie,
Külma käessa külmetamaie.

Mõnda nüüd on minula,
Palju õige laita püüdjad,
Wihamehi, wastalisi,
Kortsus fulmul waatajaida.
Üks see kirub minu feelta,
Teine ähwardab mu healta,
Sõimab minu sõnasida,
Lausub liialt mu laulewat,
Pahaste mu pajatawat,
Wiisid wõeriti wäändlewat.

Urge te, head inimesed,
Seda wõtke mull wihaksi,
Kui ma lapsi liialt laulsin,
Piisike pajatin pahaste,
Ei ma ole õppel olnud
Käinud tarkade tubadessa,

Wõtnud wõerastelt wiisijid,
Lõbusamaid laulu lauseid.

Muud kõik olid õppimasja,
Ma ei peasenud paigastfi,
Ema hellatse abista,
Üksildase ümberilta,
Pidin õppima kodusja,
Dma aida õrre alla,
Dma ema wärtnadella,
Wenna woole laastudella,
Tillukjena tuasja
Särgi wäela seisatelles.

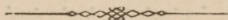
Aga olgu, kudas olgu,
Silla teen ma laulikuille,
Kõhun eesta raskendused
Murrar oksad, määrar märgid.
Siit aga tee on minemas,
Uusi rada nüüd algamas
Paremille pajatajille
Lõbusamaille laulikuille,
Noorusesja tõusewasja,
Rahwaasja kaswawasja.

Kalewala L. 513—620 järele.

Sisekord.

	Lehek.
Widewit ja Ruu	3
Koit ja Hämarik	6
Ilmarise warandused	10
Ingwar	18
Kindel side	24
Laulu wõim	29
Kuningas Waldemar ja wanem Sulew	34
Wotele	37
Walgjärwe sünd	40
Olew	43
Walewanne	45
Nälineitsi	47
Kadunud kell	48
Truu Meeme	50
Roseshõubja mõrsjad	51
Wõit isamaale	55
Wäinöla lapsed	58
Gestlane olen ja Gestlaseks jäen	60
Maade maa	62
Kratuś	65
Ulem wara	68
Elagu	71
Onnesootw isamaale	73
Mu isamaa	74
Isamaale	75
Sitse, kaśwa, ela	77

	Lehek.
Tamm	78
Kolm kõige kallimat	81
Minu soovid	82
Laulja soovid	84
Laulu on mõnda laadi	86
Koju	87
Juta leinamine	88
Peasukeste kurvastus	91
Surma soovid	92
Rabel	94
Nopitud lill	95
Laps ja mees	96
Rahu	100
Luit	103
Mänd	105
Gile ja täna	106
Tähe vastus	107
Kuri maailm	108
Sadab	112
Minuse korb	113
Armastus	114
Minu külbne	115
Raks taevast	116
Noor võeras	117
Kewadel	118
Lauliku lahkumine	119

Schnakenburg'i kuluga **Tartus** on trükitud ja igas raamatupoes saada:

Kalewi poeg. Üks ennemuistene Gesti jutt. Kahes- kümnes laulus. Kolmas trüff. H. köid. 1 rbl. 20 f.

Ei tohi kellegil Gestlasel puududa. Rõige tähtsam Gesti keeli raamat, mis Gestlasi üle maailma kuulsaks teinud.

R. A. Hermann'i salmikud. Esimene kimbutene. Hind 16 kop.

Üsna mõnusad laulud, kellele Dr. Hermann ise viisid komponeerinud. Rahvas laulab neid suure hea meelega.

Lõbusad laulud lastele I. Rõtku korjanud A. Grenz- stein. Hind 15 kop.

Märdi- ja Kadri-õhtu laulud ja kõned. I. jagu. hind 5 kop. II. jagu, lauluviisid nootidega. Hind 15 kop.

Metsa roosid. Lille pöösa ehk elu ja armastuse tõine jagu. Hind 8 kop.

Oh rõõmusta ja laula! Lille pöösa ehk elu ja armastuse 3. jagu. Luuletanud ja wälja annud G. M. Nedlich. Hind 8 kop.

Ditji Döpi ehk naljatab laulud noorte poiste ja neiudele. Luuletanud ja wälja annud A. Reinwald. Hind 8 kop.

Piirikiwi esimesed luuletused. Hind 12 kop.

Rahunurme Killed päewa töö ja palawuse jahutuseks. Wälja annud Fr. A. Kreuzwald. Hind 12 kop.

Sügawa tundmisega avaldused ja tähelepanemised. Aratawad mõtlema. Kes lauluisast lugu peab, ei wõi neid lugemata jätta.

Sõa sanum ja teretamine ehk 10 kaunist laulu sõa ajal. Hind 7 kop.

Cesti kannel. Waimulitub ja ilmalitub segafoorilautub firikus, koolis ja kodus laulda. II. wiht Wälja annud Dr. K. A. Hermann. Hind 65 kop.

Raunid, Cesti meistrite komponeeritud laulud. Kerged, igal pool laulmiseks sündsad. Segafooridele wäga soowitawad.

Cesti Keisri laul. Sündsa Keisri Aleksandri II mälestuseks. Nelja häälega laul meeskeoorile. Komponeerinud J. Kappel. Hind 40 kop.

Armas mälestus meie lahkunud keisrist. Iga meeste koor peaks selle laulu laulmist harjutama. Kuuldakse juure himuga.

G. Hörschmann'i laulud. Waimulitub segafoorid firikus, koolis ja kontsertides laulda. Kõrku kogunud, parandanud ja wälja annud K. A. Hermann.

Järwamaa Döpi. Nelja healega laulud meeskeoorile. Komponeerinud ja wälja annud J. Kappel. S. 25 kop.

Lõbus anne meeskeooridele. Wiisid kõlawad kauniste. Neid sünnib iga kontsertis laulda. Wõetakse alati rõõmuga wasta.

Kooli laulmise raamat. Kirja pannud A. Grenzstein. Rootidega 6. jagu. Hind 82 kop.

Mitmed imeilusad laulud. Osalt oma, osalt wõderaste meistrite tööd.

Laulu-kogu. 1880ma jubeli aasta mälestuseks. Wälja annud P. Abel ja Dr. M. Weske, J. Erlemanni, J. Säbelmanni ja teiste abiga. S. 50 k.

Lõbus Lõuke. Laulud ja noodid meeste healtele. Läti lauluwiisidega wälja annud A. Linde.

15 laulu. Segafoorile komponeerinud ja wälja annud J. Kappel.

Terwelt tulnud uued kingitused kooridele. Teeniwad igal pool kõige lahkemat ja sõbralikumat wasta wõtmist.

